[2009] 1 S.C.R. 476

ନ୍ୟୁ ଇଣ୍ଡିଆ ଆସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ଼

ବନାମ

ମେସର୍ସ ଅଭିଲାଶ ଜ୍ୱେଲେରୀ

(ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 7972/2002)

ଜାନୁଆରୀ 22, 2009

[ମାର୍କଣ୍ଡେୟ କାଟଜୁ ଏବଂ ଆର୍.ଏମ୍. ଲୋଧା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମା:

"କର୍ମଚାରୀ" – ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ କି – ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ଆୟୋଗ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଅପିଲରେ ସେ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଅଟନ୍ତି -- ଦର୍ଶାଯାଇଛି: ସାଧାରଣତଃ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ ପ୍ରଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି – ଯଦିଓ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଏ, ତଥାପି ସେଠାରେ କୌଣସି ମାଲିକ ଏବଂ ସେବକ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ – ତେଣୁ ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି ।

ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶଗୁଡ଼ିକ:

"କର୍ମଚାରୀ"- ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ।

ଏହି ଅପିଲରେ, ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ବିବାଦ ସମାଧାନ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କୁ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ବୋଲି ଦିଆଯାଇଥିବା ରାୟର ସଠିକତାକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ।

ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ନ୍ୟାୟାଳୟ

ଦର୍ଶାଯାଇଛି: 1.1. ଏହି ମାମଲାଟି କେବଳ ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି । ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ, ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କେରଳ ଦୋକାନସମୂହ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଅଧିନିୟମ କିମ୍ବା କର୍ମଚାରୀ ରାଜ୍ୟ ବୀମା ଅଧିନିୟମ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଧାନରେ ଥିବା ଅର୍ଥ ପରି ସମାନ ହେବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ବିଧାନରେ, 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦକୁ ନିସନ୍ଦେହରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଲ୍ଲିଖିତ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଏହା କେବଳ ଏକ ଧାରଣାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏକ ଆଇନଗତ କାଳ୍ପନିକ କଥା ଯାହା ଦ୍ୱାରା 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ବିସ୍ତାର କରାଯାଇଛି ।

1.2. ଯେହେତୁ ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ 'କର୍ମଚାରୀ "ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇନାହିଁ, ତେଣୁ ଏହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଅର୍ଥ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାଧାରଣତଃ, ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ ପ୍ରଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି । ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ

ଏକ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଏ, ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାଲିକ ଏବଂ ସେବକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଅଛି ।

ଦେୱାନୀ ଅପିଲ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର: ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 7972/2002 ।

ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 815/1999ରେ ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ବିବାଦ ସମାଧାନ ଆୟୋଗ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀର 15.3.2002 ତାରିଖର ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ସଲିଲ ପଲ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ର ସାହନୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ଜି. ପ୍ରକାଶ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା:

ଆଦେଶ

1. ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲୁ । ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ବିବାଦ ସମାଧାନ ଆୟୋଗ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀର 15.03.2002 ତାରିଖର ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଅପିଲ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ।

2. କେରଳ ରାଜ୍ୟର ତ୍ରିସୁର ଜିଲ୍ଲାର ଭେଲ୍ଲାପାଡରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କର ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଥିଲା । ଏହା 1,15,00,000/- ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଏକ ଜୁଏଲର୍ସ ବ୍ଲକ୍ ପଲିସି ନେଇଥିଲା । ପଲିସିର ପ୍ରଚଳନ ସମୟରେ, ଅଭିଯୋଗକାରୀ-ଉତ୍ତରଦାତା ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ 587.870 ଗ୍ରାମ ଓଜନର ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ହରାଇବାର ଦାବି କରିଥିଲେ । ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଦାବି ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସୁନା ହରାଇବାର କାରଣ ଏହା ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କ ହେପାଜତରେ ଥିଲା, ଯିଏ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ନଥିଲେ ।

3. ବୀମା ପଲିସିରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଖଣ୍ଡ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି;

> "S. 11 (a) ବୀମାକୃତ ସମ୍ପତ୍ତି ଯେତେବେଳେ ବୀମାକୃତ ବ୍ୟକ୍ତି, ତାଙ୍କ ସାଥୀ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ହେପାଜତରେ ଥାଏ "।

4. ତେଣୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ କି ।

5. ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ବିବାଦ ସମାଧାନ ଆୟୋଗ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ କାରଣ କେରଳ ଦୋକାନସମୂହ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2 (6) ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ । ଜାତୀୟ ଆୟୋଗ ମଧ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ ରାଜ୍ୟ ବୀମା ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବିଧାନର ସଂଜ୍ଞା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି ।

6. ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ, ଜାତୀୟ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ମତ ସଠିକ ନୁହେଁ । ଏହି ମାମଲା କେବଳ ବୀମା ଚୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ । ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ, ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କେରଳ ଦୋକାନସମୂହ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଅଧିନିୟମ କିମ୍ବା କର୍ମଚାରୀ ରାଜ୍ୟ ବୀମା ଅଧିନିୟମ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଧାନରେ ଥିବା ଅର୍ଥ ପରି ସମାନ ହେବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ନାହିଁ ।

7. ବିଭିନ୍ନ ବିଧାନରେ, 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦକୁ ନିସନ୍ଦେହରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଲ୍ଲିଖିତ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଏହା କେବଳ ଏକ ଧାରଣାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏକ ଆଇନଗତ କାଳ୍ପନିକ କଥା ଯାହା ଦ୍ୱାରା 'କର୍ମଚାରୀ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ବିସ୍ତାର କରାଯାଇଛି ।

8. ଆଇନଗତ କଳ୍ପନା, ଆଇନରେ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣାଶୁଣା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଆୟକର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 43 (3) ଏକ ପୁସ୍ତକକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ 'ଉଦ୍ଭିଦ'କୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ । ସାଧାରଣତଃ ଏକ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ କାରଖାନା, ଏବଂ କୌଣସି କଳ୍ପନା ଦ୍ୱାରା ଆମେ ଏକ କାରଖାନାକୁ ଏକ ପୁସ୍ତକ କହିପାରିବା ନାହିଁ । ତେବେ, ଆୟକର ଅଧିନିୟମ ଏକ ପୁସ୍ତକକୁ ମୂଲ୍ୟହ୍ରାସ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ବୋଲି ବିବେଚନା କରେ ।

9. ଏହିପରି ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କ ପରି ବିବେଚିତ କିମ୍ବା ଆଇନଗତ କାଳ୍ପନିକତାର ଉଦାହରଣ ଦେଇହେବ । ବିଭିନ୍ନ ବିଧାନରେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଜ୍ଞା ଯାହା ସଂଜ୍ଞାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ତାହା ଆଇନଗତ କଳ୍ପନାର ଏକ ଅଂଶ ଅଟେ । ତେବେ, ତାହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ସାଧାରଣତଃ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଅଟନ୍ତି ।

10. ଏହି ମାମଲାରେ, ଯେହେତୁ ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ 'କର୍ମଚାରୀ "ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇନାହିଁ, ତେଣୁ ଏହାକୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାଧାରଣତଃ, ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଜଣେ ପ୍ରଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ନୁହଁନ୍ତି । ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ ଏକ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଏ, ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାନବିସଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାଲିକ ଏବଂ ସେବକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଅଛି । ତେଣୁ, ଜାତୀୟ ଆୟୋଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସହିତ ଆମେ ସହମତ ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ଆମ ବିଚାରରେ, ଜାତୀୟ ଆୟୋଗଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦାବି ଅନୁରକ୍ଷଣୀୟ ନଥିଲା ।

11. ତେଣୁ ଆମେ ଜାତୀୟ ଆୟୋଗଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରୁଛୁ ।

12. ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନାହିଁ ।

ଜି.ଏନ୍. ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ। "

ଅନୁବାଦକ
ସତ୍ୟରଞ୍ଜନ ସାମଲ
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ